

# Skript

## HISTORISCH TIJDSCHRIFT

---

Recensie: Gewone helden. De Dutch-Paris ontsnappingslijn 1942-1945. Gewone Helden faciliteren een ongewone vluchtroute

Auteur: Rosa de Jong

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 39.4, pp. 324-325.

© 2017 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

---

*Skript Historisch Tijdschrift* is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

Mike van de Gender volgt de bachelor Geschiedenis aan Universiteit Leiden, waarbij hij de afstudeerrichting Algemene Geschiedenis volgt. Zijn interesse ligt bij sociaalpolitieke geschiedenis.

---

## GEWONE HELDEN FACILITEREN EEN ONGEWONE VLUCHTROUTE

Megan Koreman, *Gewone helden. De Dutch-Paris ontsnappingslijn 1942-1945*, Boom uitgevers Amsterdam, 2016; ISBN 978-90-5875-556-8; paperback; 376 pagina's; € 24,95.

Het verhaal dat Megan Koreman toont in *Gewone helden: de Dutch-Paris ontsnappingslijn 1942-1945* is buitengewoon. Ze beschrijft de transnationale Dutch-Paris ontsnappingslijn die begon in Nederland en door België en Frankrijk naar zowel Zwitserland als Spanje liep. Dit verzetsnetwerk bestond uit een handvol leiders en meer dan driehonderd helpers, die samen meer dan tweeduizend vluchtelingen hielpen tijdens de Tweede Wereldoorlog. De lijn smokkelde ook informatie op microfilms, verstopt in vulpen en boekruggen, naar Zwitserland waarvandaan zij naar de regering in ballingschap gezonden werd. Tot slot was de groep verantwoordelijk voor meer dan anderhalf duizend onderduikers, voorname-

lijk joden.

Het doel van het boek is tonen wie deze verzetsmensen waren en achterhalen wat hen bewoog om hun eigen leven en dat van hun dierbaren op het spel te zetten voor onbekenden. In deze groepsbiografie eert Koreman de gewone mensen: zakenlieden, studenten en huisvrouwen, die de grens van legaliteit overschreden om mensen in nood te helpen. Doordat ze in het boek alle helpers wil benoemen is er enerzijds weinig ruimte per persoon, ook niet voor de leiders van de groep, en is er anderzijds een overvloed aan namen waarin de lezer verstrikt kan raken. Dit werkt een ander streven van het boek tegen: toegankelijk zijn voor een groot publiek.

Uit het boek blijkt op verschillende plekken hoe diepgravend en uitgebreid Koremans archiefonderzoek is. De rijkheid aan feitelijke en anekdotische kennis over deze groep, die omdat ze zich in de illegaliteit bewoog juist zo min mogelijk sporen wilde nalaten, is opmerkelijk. Dit veroorzaakt een onbalans: het is lastig de overweldigende kennis te vatten in een boek dat leesbaar blijft voor leken. Dit wordt het duidelijkst zichtbaar in de inleiding. Aan de lezer wordt in een flauw, lang stuk tekst de vraag gesteld hoe hij of zij gehandeld zou hebben wanneer er vluchtelingen op hun deur klopten in oorlogstijd. De lezer wordt

daarna niet meer direct aangesproken, maar wordt wel overspoeld met namen, steden, routes en grensovergangen.

Een tweede mankement van het boek is het ontbreken van een gerichte onderzoeksvraag; het boek kiest een descriptieve invalshoek. Koreman beschrijft, toont en situeert; hierdoor is er geen ruimte voor analyse of theorie. Dit creëert samen met de eerdergenoemde onbalans een warrige structuur. Het boek is in principe chronologisch gestructureerd, maar elk hoofdstuk kent een (vaak geografisch afgebakend) thema. Door de internationale aard van deze verzetslijn worden hoofdstukthema's voortdurend onderbroken door belangrijke gebeurtenissen elders. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij 'De samenwerking met het Nederlands verzet in Brussel' waardoor het hoofdstukthema uiteenvalt.

Koreman is op haar best wanneer ze de positie van haar casus binnen bredere wetenschappelijke debatten belicht. Dit gebeurt enkele malen, bijvoorbeeld wanneer ze de afhankelijkheidsrelatie van internationaal verzet en lokaal verzet uiteenzet of wanneer ze de complexiteit en variëteit aan houdingen van Nederlandse diplomaten in bezette gebieden toont. Op deze momenten schijnt haar kennis van deze debatten en haar afgewogen positie binnen het debat door. Dit verduidelijkt de

bredere, wetenschappelijke relevantie van haar onderzoek naar de Dutch-Paris lijn, die ze nergens expliciteert. Het is jammer dat ze zich weinig van dit soort uitstapjes permitteert, hierdoor mist het boek een diepere laag.

Koreman werkt momenteel aan een Engelse uitgave getiteld *The Escape Line: How the Ordinary Heroes of Dutch-Paris Resisted the Nazi Occupation of Western Europe*. Het boek zal in 2018 bij Oxford University Press verschijnen en belooft een wetenschappelijker boek te worden dat zich op een specialistischer publiek richt. In deze publicatie zou Koreman veel van de gebreken van dit boek kunnen voorkomen of ontwijken.

Skript-hoofdredacteur Rosa de Jong volgt de onderzoeksmaster Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en doet onderzoek naar een vluchtroute tijdens de Tweede Wereldoorlog die vanuit Nederland via Portugal naar Suriname liep.

---

#### IMAGE-MAKING: WERKEN AAN JE IMAGO ALS KUNSTENAAR

Sandra Kisters, *The Lure of the Biographical. On the (self-) Representation of Modern Artists*, Valiz, 2017; ISBN 978-94-92095-25-1; paperback; 448 pagina's; € 29,50.